

CHET TILLARINI O'QITISHDAGI ASOSIY MUAMMOLAR VA TIL O'QITISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK METODLARDAN FOYDALANISH

Saidnazarova Nodira Otaxon qizi

Toshkent davlat Sharqshunoslik universiteti

saidnazarova1997@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7488084>

ARTICLE INFO

Received: 18th December 2022

Accepted: 27th December 2022

Online: 28th December 2022

KEY WORDS

*Pedagogik texnologiya,
zamonaviy pedagogik
metodlar, onlayn saytlar, yangi
usullar, chet tillar.*

ABSTRACT

Ushbu maqolada chet tillarini o'qitishdagi asosiy muammolar va til o'qitishda zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanishning yangi usullari ko'rib chiqiladi. Ushbu shakllardan biri yangi pedagogik texnologiyalar bo'lib, ularning joriy etilishi tilni samarali o'rganishga yordam beradi, shuningdek onlayn saytlar bilan ishlash misollari keltirilgan.

So'nggi yillarda o'qituvchilar ta'limida katta o'zgarishlar ro'y berdi, ular ta'lim jarayonining deyarli barcha jabhalarini qamrab oldi. Chet tillarini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish masalasi tobora ko'payib bormoqda. O'qitishning yangi usullari va shakllari paydo bo'lib, ular o'z navbatida nafaqat o'quv jarayoni amalga oshiriladigan ma'lumot almashish va uzatish vositalarining turli xil texnologiyalarini, balki talabalarning bilim va nutq ko'nikmalarini takomillashtirish, kommunikativ qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan o'qitish usullarining katta tizimini ham ifodalaydi. Chet tilining asosiy vazifasi ingliz tilini amaliy o'zlashtirishga o'rgatish, asosiy bilimlarni shakllantirish, ya'ni ona tilida so'zlashuvchilar bilan xorijiy va xalqaro muloqotni amalga oshirish qobiliyatidir. Yangi pedagogik texnologiyalarni izlash talabalarda chet tilini o'rganishga bo'lgan motivatsiyaning etishmasligi bilan bog'liq. Ko'pincha ijobiy motivatsiya bo'lmaydi, chunki chet tilini

o'rganishda talabalar ba'zi qiyinchiliklarga duch kelishadi va o'zlarining psixologik xususiyatlari tufayli materialni o'rganmaydilar. Ish tajribasi shuni ko'rsatadiki, turli xil, zamonaviy, yangi manba va vositalardan foydalanish talabalarda qiziqish uyg'otadi, o'qishga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi.

Pedagogik texnologiya - bu pedagogik faoliyatning chuqur jarayonlarining xususiyatlarini, ularning o'zaro ta'siri xususiyatlarini aks ettiruvchi, boshqaruvi ta'lim jarayonining zarur samaradorligini ta'minlaydigan pedagogik bilimlar sohasi, texnikalar majmuasidir.

Chet tillarini o'rgatish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish o'quv vaziyatlarini takrorlash imkonini beradi, o'qitishning an'anaviy usullarini to'ldirishga yordam beradi, chet tillarida fikrni ifoda etish imkoniyatini amalga oshirishdan boshlab, chet tillarida muloqot qilishning fundamental ko'nikmalarini shakllantirishga yordam berad, boshqa tilda muloqot masalalarini

mustaqil hal etish, o'quvchilarning bilim olishga intilishini, qiziqishini oshiradi, ularni o'rganilayotgan fanlarga yangicha qarashga undaydi, shu orqali ularning ijodiy va intellektual imkoniyatlarini, iste'dodini ochib beradi [4].

Hozirgi vaqtda "SMART" konsepsiyasi ta'lim tizimini rivojlantirishning asosiy maqsadi hisoblanadi. Bilimning asosiy manbai elektron, ta'lim Internet kontenti, texnologik operatsiyalar o'qituvchi va talabalarining fikr-mulohazalarini ta'minlash, ular o'rtasida bilim almashishdir.

SMART ta'lim - bu barcha ta'lim jarayonlarini, shuningdek, ushbu jarayonlarda qo'llaniladigan usullar va texnologiyalarni kompleks modernizatsiya qilishni o'z ichiga olgan tushunchadir [2].

SMART ta'lim zamonaviy dunyoning talab va imkoniyatlariga javob beradigan, yoshlarga tez o'zgaruvchan, beqaror muhitga moslashishga imkon beradigan va kitob mazmunidan faol tarkibga o'tishni ta'minlaydigan yuqori darajadagi ta'limni analitik qidiruv tizimiga ega o'quv materiallari ombori ta'minlashga qodir. Ombordagi o'quv materiallari sifatini doimiy ravishda turli xil materiallarni joriy etish va o'quv jarayonini boshqarish tizimlari bilan birgalikda ishlash orqali nazorat qilish kerak.

Hozirgi innovatsion texnologiyalarni hisobga olgan holda, chet tilini o'qitishda Internet resurslaridan foydalanish mavzusiga batafsil to'xtalib o'tish kerak. Onlayn resurslardan foydalanish imkoniyatlari juda katta.

Veb-resurslar yordamida siz quyidagi vazifalarni bajarishingiz mumkin:

✓ dars mazmuniga tarmoq materiallarini kiritish;

✓ loyiha ustida ishlash doirasida talabalar tomonidan ma'lumotlarni mustaqil izlash;

✓ foydalanish, o'qish ko'nikma va malakalarini tashkil etish va rivojlantirish har qanday murakkablik darajasidagi tarmoq materiallari;

✓ onlayn resurslar tarmog'idagi audio matnlar asosida tinglash malakalarini oshirish;

✓ so'z boyligini zamonaviy chet tilining lug'at, qisqartmalar bilan to'ldirish;

✓ muayyan til madaniyatini o'rganish [3].

Ayni paytda chet tillarini mustaqil o'rganishga bag'ishlangan ko'plab saytlar mavjud. Bunday saytlarda siz chet tili o'qituvchilaridan tayyor darslar, mashqlar, audioyozuvlar, o'quvchiga tushunarsiz bo'lgan grammatik tushuntirishlarni topishingiz mumkin.

Masalan, ingliz tili o'qituvchilari talabalar bilan ishlashda ko'pincha «Lingvist» yoki «Memrise» veb-saytidan foydalanadilar. Qoida tariqasida, bu sayt mustaqil ishda juda foydali. Bu yangi boshlanuvchilar va ilg'or foydalanuvchilar uchun mos bo'lgan bepul ingliz tili kursidir.

Sayt turli darajadagi qiyinchilik darajasidagi audio matnlar, videolarning katta tanlovini taklif etadi. Ushbu materialdan ingliz tili o'qituvchilari va maktab o'qituvchilari darslarida foydalanishlari mumkin. Saytning afzalligi shundaki, u sodda va foydalanish oson, shuning uchun u eng yaxshi platformalardan biri hisoblanadi til o'rganish uchun. Bu yerda tinglovchini qiziqtirishi uchun mashhur tok-shoular, musiqiy kliplar, ma'nosi yashiringan kulgili videolar, yangiliklar, maftunkor dialoglar va hokazolar taklif etiladi. Shu saytda ham mavjud bo'lgan mashqlar yordamida siz

ingliz tili grammatikasi, lug'at, zaif tomonlaringizni aniqlash bo'yicha bilimingizni sinab ko'rishingiz mumkin [3].

Misol uchun, boshqa chet tilini - nemis tilini o'rganayotganda, nemis tilida turli xil vazifalarni bajarish uchun "Die deutsche Welle" saytidan audio matnlar bilan ishlashga misol keltirish mumkin. Ko'pgina matnlarni yozib olish bor-yo'g'i 2 daqiqa davom etadi va bu tinglovchining bu vaqt ichida charchamasligiga, uning e'tiborining tarqalmasligiga va qiziqish yo'qolmasligiga yordam beradi. Mavzulardan biri "Viele Köche verderben den Brei" deb ataladi. Bu nemis maqolidir, o'zbek tiliga "Yetti enaganing ko'zsiz bolasi bor" deb tarjima qilingan. Muallif yozuvning boshida maqolning ma'nosini bir necha jumlada bayon qiladi. Masalan, u shunday deydi: "Alleine arbeitet man manchmal am besten. Denn wenn viele Menschen mit unterschiedlichen Meinungen und Methoden zusammen etwas machen wollen, kann das zu Schwierigkeiten führen". Birinchidan, ish individual asosda amalga oshiriladi. Har kim o'zi tinglaydi. Tajriba shuni ko'rsatadiki, jamoaviy tinglashda turli qiyinchiliklar paydo bo'ladi. Shundan so'ng muallif hikoyani boshlaydi. Tinglash paytida talabalar eslatma oladilar. Yozishni 2-3 marta tinglashga ruxsat beriladi. Birinchi marta tinglayotganda so'zlovchi nutqining tezligi, intonatsiyasiga e'tibor berish, matnning umumiy ma'nosini tushunishga harakat qilish kerak. Ikkinchi tinglashda ular: "Kim? Qayerda? Qachon? Nima qilding?". Agar matn qiyin bo'lib chiqsa yoki ma'ruzachining nutqi juda tez bo'lsa, unda uch marta tinglash tavsiya etiladi. Shundan so'ng o'qituvchi "richtig oder falsch" kabi savollarni o'quvchilar matnni qay darajada tushunganliklarini

bilish uchun beradi. Keyin, juftlikda ishleng. Talabalar matnni suhbatdoshiga qayta aytib berishlari, mazmuni bo'yicha savollar berishlari va javob berishlari kerak [2]. Shunday qilib, juftlikda ishlash qobiliyati shakllanadi, bu esa dialogik nutqni rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek bu saytda 11 dan 19 daqiqagacha bo'lgan uzun audio yozuvlar ham mavjud bo'lib, ular auditoriyadan tashqarida, masalan, uyda tinglashlari mumkin va bu ularning mustaqil ishlash malakasini shakllantiradi. Masalan, "Lernen an der Universität" mavzusida matn 9 daqiqa davom etadi va ushbu audio matnda ma'ruzachi nutqi juda tez, lekin bu talabalar uchun juda foydali va amaliy ahamiyatga ega, chunki diktora o'qish bo'yicha maslahat beradi: "Imtihonlarga qanday tayyorgarlik ko'rish kerak?", "Elektron kutubxonadan qanday foydalanish kerak?", "Materialni qayerdan qidirish kerak?" va h.k

Talabalar odatda bu ishni uyda bajaradilar, shuning uchun ular kerakli ma'lumotlarni tushunguncha matnlarni ko'p marta tinglashlari mumkin. Odatda har bir kishi tinglagandan keyin tushunishni tekshirish uchun individual topshiriq bajaradi, onlayn tarzda. Vazifalar shunday bo'lishi mumkin shaxsiy savollarni, to'g'ri va noto'g'ri bayonotlarni qanday tayyorlash, matnni xatolar bilan yoki matnni bo'shliqlar bilan chop etish, shuning uchun talaba audio matnni diqqat bilan tinglashi va muhimini o'tkazib yubormaslik uchun har bir so'zni yozishi kerak bo'ladi.

Onlayn dasturlar bilan ishlashning afzalligi shundaki, o'qituvchi audio matnlarni osondan murakkabga almashtira oladi. Masalan, hafta davomida ular 1-2 daqiqa davom etadigan oddiy va juda qisqa matnlarni tinglashadi va dam olish

kunlaridan oldin ular o'rtacha darajadagi vazifalar beradilar, shunda talaba uzoq materialni tinglash va eng muhimlarini yozish uchun etarli vaqtga ega bo'ladi, dam olish kunlaridan keyin auditoriyalarda, dars jarayonida ularni o'qituvchi bilan muhokama qilish uchun fikrlar almashishadi va shu tariqa mustaxkamlanadi, bu esa xorijiy tilni o'qitishda zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanishning bir usulidir. 30 yil oldin ingliz, nemis yoki boshqa xorijiy tillarda so'zlashuvchini real vaqt rejimida tinglash mumkinligini tasavvur qilishning iloji yo'q edi, ammo bugun yangi innovatsion texnologiyalar va o'qitishda zamonaviy pedagogik metodlar asosida bizga chet tilini o'rganishni bir necha barobar oson va ancha qiziqarli qiladigan bunday imkoniyat yaratib berilgan.

Shunday qilib, hozirgi vaqtda ta'lim jarayonini zamonaviy pedagogik metodlar

va innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanmasdan tasavvur etib bo'lmaydi. Bunday o'qitish usullari zamonaviy ta'lim tizimida mustahkam o'rnatilgan. Bugungi kunda chet tili o'qituvchisi juda ko'p imkoniyatlarga ega, bu ularning darslarini yanada qiziqarli, mazmunli o'tkazishga yordam beradi. Bunday imkoniyatlar o'quvchilarni faollikka undaydi. An'anaviy o'qitish usuli bilan taqqoslaganda, o'qitishdagi yangi tatbiqlar o'qituvchining rolini muqarrar ravishda o'zgartiradi. Uning vazifasi talabalarning mustaqil ishini oshirish, shaxsning rivojlanishiga yordam berishdir. Bunday treninglar o'rganish uchun motivatsiyani oshirishga imkon beradi, o'rganishga bo'lgan qiziqishni sezilarli darajada oshiradi, shuningdek, an'anaviy usulga nisbatan muloqot ko'nikmalarini shakllantirishda yaxshi natijalar beradi.

References:

1. Абдуллаева Г.Б. Компетентностно-ориентированный подход в обучении иностранному языку в неязыковом вузе // Педагогические и социологические аспекты образования материалы Междунар. науч.-практ. конф. 2021. С. 113.
2. Нодирбеков Н.М. Роль преподавателя в процессе обучения профессионально ориентированному иностранному языку в техническом ВУЗе // Современные тенденции развития системы образования. Казань: ЛУЧ, 2020.
3. Сатторова Н. Н., Кобиров Т. М. Подходы, формы и методы обучения иностранным языкам в вузах // Образование, инновации, исследования как ресурс развития сообщества: сб. мат-лов II Междунар. науч.-практ. конф. 2021. С. 89.
4. Shodmonov K.T. Formation of communicative competence in teaching a professionally oriented foreign language [Формирование коммуникативной компетенции в обучении профессионально-ориентированному иностранному языку] // Foreign languages: linguistic and methodological aspects. Tver state un-t, 2021.
5. Frolova, O. A., Lopatinskaya, V. V. The Development of Intercultural Foreign Language Competence of University Students of Economics // Мир науки. 2020. Т. 6. № 2. С. 57.